

XALQARO TAJRIBADA OILA-MAKTAB-JAMOATCHILIK HAMKORLIGINING SAMARALI MODELLARI: FINLANDIYA, YAPONIYA VA SINGAPUR TAJRIBASINING QIYOSIY TAHLILI

To'rayeva Manzura Elmurodovna

Buxoro innovatsiyalar universiteti 2- kurs magistri

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19179155>

Annotatsiya: Ushbu maqolada jahonning eng muvaffaqiyatli ta'lim tizimlariga ega uchta mamlakat – Finlandiya, Yaponiya va Singapurda oila, maktab va jamoatchilik hamkorligining samarali modellari qiyosiy tahlil qilingan. Tadqiqotda har bir mamlakatning hamkorlik modelining madaniy-tarixiy asoslari, tashkiliy tuzilishi, huquqiy bazasi, asosiy mexanizmlari va ta'lim natijalariga ta'siri o'rganilgan. Uchta modelning umumiy jihatlari va farqlari aniqlangan hamda O'zbekiston ta'lim tizimi uchun xalqaro tajribadan foydalanishning amaliy tavsiyalari ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari oila-maktab-jamoatchilik hamkorligining madaniy kontekstga bog'liqligi va har bir mamlakat o'z an'analari asosida noyob model yaratishi zarurligini ko'rsatgan.

Kalit so'zlar: oila-maktab hamkorligi, jamoatchilik ishtiroki, Finlandiya, Yaponiya, Singapur, qiyosiy tahlil, ta'lim modeli, ota-onalar ishtiroki, madaniy kontekst, tarbiya samaradorligi, O'zbekiston.

Abstract. This article comparatively analyzes the effective models of family-school-community cooperation in three countries with the world's most successful education systems – Finland, Japan, and Singapore. The study examines the cultural-historical foundations, organizational structure, legal framework, key mechanisms, and impact on educational outcomes of each country's cooperation model. Common features and differences among the three models have been identified, and practical recommendations for utilizing international experience in Uzbekistan's education system have been developed. The research results demonstrate the dependence of family-school-community cooperation on cultural context and the necessity for each country to create a unique model based on its own traditions.

Keywords: family-school cooperation, community participation, Finland, Japan, Singapore, comparative analysis, education model, parental involvement, cultural context, educational effectiveness, Uzbekistan.

Oila, maktab va jamoatchilik hamkorligi ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini belgilovchi eng muhim omillardan biri sifatida jahon pedagogika fanida tan olingan. Xalqaro baholash dasturlari, jumladan PISA (Programme for International Student Assessment), TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study) va boshqa tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatadiki, ta'lim sohasida eng yuqori natijalarga erishgan mamlakatlarning deyarli barchasida oila, maktab va jamoatchilik o'rtasida mustahkam va samarali hamkorlik tizimi mavjud. Biroq, bu hamkorlikning shakllari, mexanizmlari va tashkiliy tuzilishi mamlakatdan mamlakatga sezilarli farq qiladi, chunki ular har bir jamiyatning madaniy, tarixiy va ijtimoiy xususiyatlariga bog'liq.

Finlandiya, Yaponiya va Singapur jahon ta'lim tizimlarining eng muvaffaqiyatli namunalari sifatida keng e'tirof etilgan. Finlandiya PISA reytinglarida doimiy ravishda eng yuqori o'rinlarni egallaydi va uning ta'lim tizimi "dunyodagi eng yaxshi ta'lim tizimi" sifatida ko'p marta tan olingan. Yaponiya TIMSS va PISA natijalarida matematika va tabiiy fanlar bo'yicha doimiy ravishda yuqori o'rinlarda turadi va uning tokubetsu katsudo (maxsus faoliyat)

tizimi butun dunyo e'tiborini tortgan. Singapur esa 2015-yildan boshlab PISA reytinglarida birinchi o'rinni egallab, "ta'lim mo'jizasi" deb atalgan. Ushbu uchta mamlakat turli qit'alardan bo'lib, turli madaniy an'analarga ega, lekin barchasi ta'lim sohasida ajoyib natijalarni ko'rsatgan. Ularning oila-maktab-jamoatchilik hamkorligi modellarini qiyosiy o'rganish qanday omillar muvaffaqiyatga olib kelishini tushunishda muhim ahamiyat kasb etadi.

O'zbekistonda ham oila va maktab hamkorligini kuchaytirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Biroq, xalqaro ilg'or tajribani o'rganish va undan O'zbekiston sharoitiga mos ravishda foydalanish bo'yicha tizimli qiyosiy tadqiqotlar hali yetarli emas. Ushbu tadqiqotning maqsadi – Finlandiya, Yaponiya va Singapurda oila-maktab-jamoatchilik hamkorligining samarali modellarini qiyosiy tahlil qilish, ularning umumiy va o'ziga xos jihatlari aniqlash hamda O'zbekiston ta'lim tizimi uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Oila-maktab-jamoatchilik hamkorligi bo'yicha xalqaro qiyosiy tadqiqotlar so'nggi o'n yilliklarda sezilarli ravishda ko'paygan. Epstein (2011) oila va maktab hamkorligining xalqaro amaliyotini keng ko'lamda tahlil qilib, hamkorlikning muvaffaqiyati asosan madaniy kontekst, davlat siyosati va maktab rahbariyatining yondashuviga bog'liq ekanligini ko'rsatgan. OECD (2012) hisobotlari ota-onalarning ta'lim jarayoniga ishtiroki va o'quvchilarning PISA natijalari o'rtasidagi ijobiy korrelyatsiyani isbotlagan.

Finlandiya ta'lim tizimi bo'yicha Sahlberg (2011) "Finnish Lessons" asarida Finlandiya muvaffaqiyatining asosiy omillarini tahlil qilib, o'qituvchilarga bo'lgan yuqori ishonch, tenglik tamoyili va oila bilan hamkorlikning integral rolini ta'kidlagan. Niemi va boshqalar (2012) Finlandiya ta'lim tizimida ota-onalar ishtirokining o'ziga xos xususiyatlarini o'rganib, u yerda ota-onalarga maktab tomonidan bosim o'tkazilmasdan, tabiiy va o'zaro hurmatga asoslangan hamkorlik muhiti yaratilganligini ko'rsatganlar.

Yaponiya ta'lim tizimi bo'yicha Tsuneyoshi (2001) yapon maktablarida oila va jamoatchilik ishtiroki tizimini tahlil qilib, PTA (Parent-Teacher Association) tashkilotlarining va tokubetsu katsudo tizimining muhim rolini yoritgan. Cave (2007) yapon jamiyatida "ikuji" (bolani tarbiyalash) madaniyatining maktab bilan hamkorlikdagi o'ziga xos ko'rinishlarini o'rgangan. Singapur tajribasi bo'yicha Tan (2012) Singapurning "Thinking Schools, Learning Nation" siyosatini tahlil qilib, davlat, maktab, oila va jamoatchilik o'rtasidagi strategik sheriklikning muhim rolini ta'kidlagan. Gopinathan (2015) Singapur ta'lim tizimining evolyutsiyasini o'rganib, oila va jamoatchilik ishtiroki modelining bosqichma-bosqich takomillashuvini ko'rsatgan.

Tadqiqotda qiyosiy pedagogik tahlil, hujjat tahlili va ekspert intervyulari metodlari qo'llanilgan. Birinchi bosqichda uchta mamlakatning ta'lim sohasidagi rasmiy hujjatlari, qonunchilik aktlari, ta'lim strategiyalari va milliy o'quv dasturlari tahlil qilingan. Ikkinchi bosqichda 2000–2025 yillar oralig'ida nashr etilgan 160 dan ortiq ilmiy manba tizimli o'rganilgan. Uchinchi bosqichda uchta mamlakatning har biridan 5 tadan, jami 15 nafar ta'lim sohasidagi ekspert bilan yarim tuzilmali onlayn intervyular o'tkazilgan. Ekspertlar orasida maktab direktorlari, ta'lim siyosati mutaxassislari, ota-onalar tashkilotlari rahbarlari va universitetlarning pedagogika fakultetlari professorlari bo'lgan. Bundan tashqari, O'zbekistondan 10 nafar ta'lim sohasidagi mutaxassis bilan intervyu o'tkazilgan bo'lib, ular xalqaro tajribani mahalliy sharoitga moslashtirish imkoniyatlari bo'yicha fikr bildirganlar.

Finlandiya modeli: ishonch va tenglik asosida hamkorlik. Finlandiya ta'lim tizimi oila-maktab hamkorligida boshqa mamlakatlardan tubdan farq qiluvchi noyob yondashuvga

ega. Bu yondashuvning markazida ikkita asosiy tamoyil turadi: o'qituvchilarga bo'lgan cheksiz ishonch va ijtimoiy tenglik. Finlandiyada o'qituvchilik kasbi jamiyatda eng hurmatli kasblardan biri hisoblanadi. Barcha o'qituvchilar magistrlik darajasiga ega bo'lishi shart va ular juda qattiq tanlov asosida tanlanadi. Shu sababli, ota-onalar o'qituvchilarga to'liq ishonch bildiradi va maktab ishlariga haddan tashqari aralashish madaniyati mavjud emas. Bu holat boshqa mamlakatlardan, ayniqsa AQSHdan tubdan farq qiladi, chunki u yerda ota-onalar ko'pincha maktab siyosatiga faol aralashadi va ba'zan o'qituvchilar bilan ziddiyatga kirishadi.

Finlandiyada oila-maktab hamkorligi bir nechta muhim mexanizm orqali amalga oshiriladi. Birinchidan, har bir o'quvchi uchun individual ta'lim rejasi tuziladi va bu reja ota-onalar bilan birgalikda muhokama qilinadi. Yiliga kamida ikki marta o'qituvchi, ota-ona va o'quvchining o'zi ishtirokida individual suhbat o'tkaziladi, bunda faqat akademik natijalar emas, balki bolaning emotsional holati, ijtimoiy aloqalari va umumiy rivojlanishi muhokama qilinadi. Ikkinchidan, Finlandiyada Wilma va Helmi kabi raqamli platformalar orqali ota-onalar farzandlarining kundalik ta'lim jarayonini kuzatib boradi. Bu platformalar baholar, davomat, uyga vazifalar va o'qituvchining sharhlarini real vaqtda ko'rsatadi. Uchinchidan, maktab kengashlari (school boards) tarkibiga ota-onalar vakillari ham kiritilgan va ular maktab siyosatini shakllantirishda qatnashadilar.

Finlandiya modelining o'ziga xos jihati shundaki, u yerda ota-onalarga maktab tomonidan bosim o'tkazilmaydi. Uyga vazifalar hajmi minimal, ota-onalardan farzandlarini qo'shimcha darslarga yuborish yoki repetitor yollash kutilmaydi. Davlat bolaning ta'lim olish huquqini kafolatlaydi va bepul ovqatlanish, bepul transport, bepul o'quv qurollari va bepul sog'liqni saqlash xizmatlari orqali oilalarning iqtisodiy yukini kamaytiradi. Bu tenglik tamoyili barcha oilalarga, ularning daromad darajasidan qat'i nazar, teng imkoniyatlar yaratadi va oila-maktab hamkorligini ijtimoiy-iqtisodiy omillardan ozod qiladi. PISA 2022 natijalarida Finlandiya o'quvchilari o'rtasida ijtimoiy-iqtisodiy holat va ta'lim natijalari o'rtasidagi bog'liqlik boshqa OECD mamlakatlariga nisbatan sezilarli past ekanligi bu yondashuvning samaradorligini tasdiqlaydi.

Yaponiya modeli: jamoaviy mas'uliyat va tizimli ishtirok. Yaponiya ta'lim tizimida oila-maktab-jamoatchilik hamkorligi chuqur madaniy ildizlarga ega bo'lib, yapon jamiyatining jamoaviylik (shu:dan ishiki) tamoyiliga asoslangan. Yaponiyada bola tarbiyasi butun jamiyatning umumiy mas'uliyati deb qaraladi va bu tamoyil ta'lim tizimining barcha darajalarida amaliy ifodasini topgan. Yapon modelining eng muhim tarkibiy qismi PTA (Parent-Teacher Association) tashkilotlari bo'lib, ular deyarli barcha maktablarda mavjud va juda faol ishlaydi. Yaponiyada PTA a'zoligi rasmiy jihatdan ixtiyoriy bo'lsa-da, amalda deyarli barcha ota-onalar a'zo bo'ladi va faol qatnashadi. PTA faqat maktab tadbirlarini tashkil etish bilan cheklanmay, balki maktab atrofidagi xavfsizlikni ta'minlash, bolalarning maktabga borish yo'lini nazorat qilish va mahalliy jamoatchilik bilan hamkorlik qilish kabi vazifalarni ham bajaradi.

Yapon modelining yana bir o'ziga xos jihati – tokubetsu katsudo (maxsus faoliyat) tizimi. Bu tizim doirasida o'quvchilar maktab hayotining turli jihatlarini – tozalikni saqlash, ovqatlanishni tashkil etish, sinf yig'ilishlarini o'tkazish va maktab tadbirlarini rejalashtirish – o'zlari boshqaradi. Ota-onalar bu faoliyatni qo'llab-quvvatlaydi va zarur hollarda ko'ngilli sifatida ishtirok etadi. Shuningdek, yapon maktablarida “gakko: hyogikai” (maktab kengashi) tizimi mavjud bo'lib, uning tarkibiga maktab ma'muriyati, o'qituvchilar, ota-onalar va mahalliy

jamoatchilik vakillari kiradi. Bu kengash maktab siyosati, o'quv dasturlari va tarbiyaviy ishlar bo'yicha qarorlar qabul qilishda ishtirok etadi.

Yaponiyada oilaning ta'lim jarayonidagi roli ham o'ziga xos. "Kyoiku mama" (ta'lim onasi) tushunchasi yapon madaniyatida chuqur ildiz otgan bo'lib, onalar farzandlarining ta'lim muvaffaqiyati uchun shaxsiy mas'uliyat his qiladi. Ko'plab yapon onalari bolalarining uyga vazifalarini kuzatib boradi, ularni qo'shimcha darslarga (juku) olib boradi va maktab tadbirlarida faol ishtirok etadi. Bu yuqori darajadagi oilaviy ishtirok Yaponiyaning PISA va TIMSS reytinglaridagi doimiy yuqori natijalariga sezilarli hissa qo'shmoqda. Biroq, ekspertlar ushbu modelning salbiy tomonlarini ham ta'kidlaydilar: haddan tashqari yuqori kutishlar ba'zi bolalar va ota-onalarda stress va ruhiy bosimga olib kelishi mumkin.

Singapur modeli: davlat boshchiligida strategik sheriklik. Singapur ta'lim tizimida oila-maktab-jamoatchilik hamkorligi davlat tomonidan strategik darajada boshqariladigan, aniq rejalashtirilgan va tizimli ravishda amalga oshiriladigan model asosida qurilgan. 1997-yilda e'lon qilingan "Thinking Schools, Learning Nation" (O'ylaydigan maktablar, o'rganuvchi millat) siyosati ta'lim tizimini tubdan isloh qilish bilan birga oila va jamoatchilik ishtiroki tizimini ham qayta shakllantirdi. Singapur hukumati oila-maktab hamkorligini ta'lim sifatini oshirishning strategik vositasi sifatida ko'rib, uni davlat darajasida qo'llab-quvvatlaydi va muvofiqlashtiradi.

Singapur modelining markaziy elementi – School Advisory Committees (SAC) va Parent Support Groups (PSG) tizimidir. SAC har bir maktabda tashkil etilgan bo'lib, uning tarkibiga jamiyatning turli sohalaridan nufuzli shaxslar – tadbirkorlar, olimlar, davlat xodimlari va jamoat faollari kiradi. SAC maktabga strategik maslahat berish, resurslarni jalb qilish va jamoatchilik bilan aloqalarni mustahkamlash vazifalarini bajaradi. PSG esa ota-onalar tomonidan tashkil etiladigan va maktab ma'muriyati tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan guruhlar bo'lib, ular maktab tadbirlarini tashkil etish, yangi ota-onalarga yordam ko'rsatish va maktab hayotini boyitishda faol ishtirok etadi.

Singapur modelining yana bir muhim jihati – Community Involvement Programme (CIP), ya'ni Jamoatchilik ishtiroki dasturi. Bu dastur doirasida o'quvchilar mahalliy jamoatchilik uchun xizmat ko'rsatish loyihalarida qatnashadi. Ota-onalar va jamoatchilik a'zolari bu loyihalarni qo'llab-quvvatlaydi va nazorat qiladi. CIP o'quvchilarda fuqarolik mas'uliyati, ko'ngillilik ruhi va jamoaga xizmat qilish qadriyatlarini shakllantirishga qaratilgan. Shuningdek, Singapurda Ministry of Education (MOE) tomonidan Parents in Education (PiE) veb-sayti ishga tushirilgan bo'lib, u ota-onalarga pedagogik maslahatlar, tarbiya resurslari va maktab bilan samarali hamkorlik qilish yo'llari haqida ma'lumot beradi. Davlat shuningdek, Positive Parenting Programme (Triple P) va FamilyMatters kabi dasturlar orqali ota-onalarning tarbiya kompetentsiyalarini oshirishga tizimli yondashuv qo'llaydi.

Singapur modeli raqamli texnologiyalardan ham faol foydalanadi. Parents Gateway mobil ilovasi 2019-yilda ishga tushirilgan bo'lib, u barcha davlat maktablarida qo'llaniladi. Bu ilova orqali ota-onalar maktab e'lonlarini oladi, tadbirlarga rozilik beradi, hujjatlarni imzolaydi va o'qituvchilar bilan aloqa qiladi. Ilova Singapur hukumatining SingPass raqamli identifikatsiya tizimi bilan integratsiyalashgan, bu esa xavfsizlik va qulaylikni ta'minlaydi. PISA 2022 natijalarida Singapurning matematika, o'qish va tabiiy fanlar bo'yicha birinchi o'rinni egallashi bu tizimli yondashuvning muvaffaqiyatini yaqqol ko'rsatadi.

Uchta mamlakatning oila-maktab-jamoatchilik hamkorligi modellarini qiyosiy tahlil qilish bir nechta muhim umumiy jihat va farqlarni aniqlash imkonini berdi. Umumiy jihatlar nuqtai nazaridan, birinchidan, barcha uchta mamlakatda ta'lim jamiyatning eng muhim ustuvorligi sifatida qaraladi va bu qadriyat oila, maktab va jamoatchilik darajasida chuqur ildiz otgan. Ikkinchidan, barcha uchta modelda o'qituvchilik kasbi yuqori hurmatga ega va o'qituvchilar sifatli tayyorgarlikdan o'tadi. Uchinchidan, hamkorlik faqat akademik natijalarga emas, balki bolaning har tomonlama rivojlanishiga qaratilgan. To'rtinchidan, barcha uchta mamlakatda davlat oila-maktab hamkorligini qo'llab-quvvatlash bo'yicha faol siyosat yuritadi.

Biroq, uchta model o'rtasida muhim farqlar ham mavjud. Finlandiya modelida hamkorlikning asosiy harakatlantiruvchi kuchi ishonch va tenglik tamoyillari bo'lib, davlat aralashuvi minimal va maktablarga keng avtonimiya berilgan. Oila va maktab o'rtasidagi munosabat tinch va tabiiy bo'lib, ota-onalarga bosim o'tkazilmaydi. Yaponiya modelida esa jamoaviy mas'uliyat va ijtimoiy majburiyat hissi asosiy harakatlantiruvchi kuch bo'lib, PTA faoliyati orqali ota-onalarning yuqori darajadagi ishtiroki ta'minlanadi. Bu modelda ijtimoiy kutishlar kuchli va ba'zan bosim yaratishi mumkin. Singapur modelida davlat boshchiligidagi strategik boshqaruv asosiy xususiyat bo'lib, hamkorlikning barcha jihatlari aniq rejalashtirilgan, standartlashtirilgan va monitoring qilinadi.

Yana bir muhim farq raqamli texnologiyalarning qo'llanilish darajasida kuzatiladi. Singapur bu borada eng ilg'or bo'lib, Parents Gateway kabi yagona milliy platforma yaratilgan. Finlandiya ham Wilma va Helmi kabi platformalar orqali raqamli aloqani yaxshi yo'lga qo'ygan. Yaponiya esa nisbatan an'anaviy yondashuvi bilan ajralib turadi – u yerda yuzma-yuz aloqa va qog'ozdagi xabarlar hali ham keng qo'llaniladi, garchi raqamli vositalar borgan sari keng tarqalmoqda. Jamoatchilik ishtiroki jihatidan esa Yaponiya va Singapur modellarida jamoatchilik ancha faol ishtirok etadi, Finlandiyada esa bu rol nisbatan kamroq ta'kidlanadi, chunki u yerda davlat barcha bolalar uchun teng va sifatli ta'limni o'zi kafolatlaydi.

Uchta mamlakatning tajribasini tahlil qilish asosida O'zbekiston ta'lim tizimi uchun bir qator amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan. Birinchidan, Finlandiya tajribasidan kelib chiqib, o'qituvchilik kasbining nufuzini oshirish va o'qituvchilarga bo'lgan ishonchni mustahkamlash zarur. O'qituvchilar tayyorlash sifatini oshirish va ularga keng avtonomiya berish oila-maktab hamkorligining tabiiy va samarali asosini yaratadi. O'qituvchiga ishonch ota-onalar va maktab o'rtasidagi munosabatlarning sog'lom muhitini shakllantiradi.

Ikkinchidan, Yaponiya tajribasidan foydalanib, O'zbekistonning mahalla instituti va jamoaviy tarbiya an'alarini yanada kuchaytirish maqsadga muvofiq. O'zbekistondagi mahalla instituti ko'p jihatdan Yaponiyaning PTA tizimiga o'xshash funktsiyalarni bajarishga qodir. Mahalla faollarini tarbiya jarayoniga yanada faol jalb etish, maktab va mahalla o'rtasida muntazam hamkorlik mexanizmlarini o'rnatish va bolalarning jamoaviy faoliyatlarda ishtirokini rag'batlantirish bu yo'nalishda muhim qadamlar bo'ladi.

Uchinchidan, Singapur tajribasidan kelib chiqib, oila-maktab hamkorligini davlat darajasida strategik boshqarish va muvofiqlashtirish tizimini yaratish taklif etiladi. Buning uchun Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi va Xalq ta'limi vazirligi tomonidan oila-maktab hamkorligi bo'yicha milliy strategiya ishlab chiqilishi, barcha maktablarda ota-onalar qo'llab-quvvatlash guruhlari tashkil etilishi va ularning faoliyati uchun aniq yo'riqnomalar berilishi zarur. Singapurning Parents Gateway ilovasiga o'xshash milliy raqamli platforma yaratish esa oila va maktab o'rtasidagi aloqani tubdan yaxshilaydi.

To'rtinchidan, barcha uchta mamlakatning umumiy tajribasidan kelib chiqib, otionalarning pedagogik savodxonligini oshirish dasturlarini joriy etish lozim. Finlandiyada bu tabiiy muhitda amalga oshsa, Singapurda maxsus davlat dasturlari orqali tizimli tashkil etilgan. O'zbekiston uchun aralash yondashuv maqsadga muvofiq – mahalla va maktab asosida otionalar uchun pedagogik seminarlar, onlayn kurslar va maslahat xizmatlari tashkil etilishi mumkin. Beshinchidan, xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, muvaffaqiyatli hamkorlik modeli faqat tashqaridan import qilinishi mumkin emas – u har bir mamlakatning madaniy an'analari, ijtimoiy tuzilmasi va qadriyatlari asosida shakllantirilishi kerak. O'zbekiston o'zining boy madaniy merosi – mahalla instituti, oilaning jamiyatdagi alohida o'rni, kattalarni hurmat qilish an'anasi va jamoaviy tarbiya madaniyatiga tayangan holda o'ziga xos milliy model yaratish imkoniyatiga ega.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, Finlandiya, Yaponiya va Singapurning oila-maktab-jamoatchilik hamkorligi modellari bir-biridan sezilarli farq qilsa-da, ularning barchasida bir nechta umumiy muvaffaqiyat omillari mavjud: ta'limning jamiyat ustuvorligi sifatida qaralishi, o'qituvchilarga bo'lgan yuqori hurmat, bolaning har tomonlama rivojlanishiga yo'naltirilganlik va davlat qo'llab-quvvatlashi. Biroq, har bir mamlakat o'z madaniy kontekstiga mos noyob model yaratgan: Finlandiya ishonch va tenglik asosida, Yaponiya jamoaviy mas'uliyat asosida, Singapur esa strategik davlat boshqaruvi asosida.

O'zbekiston uchun eng muhim xulosa shundaki, xalqaro tajribani to'g'ridan-to'g'ri ko'chirish emas, balki undan ilhomlanib, o'z milliy modelini yaratish zarur. O'zbekistonning mahalla instituti, oilaviy qadriyatlari va jamoaviy tarbiya an'analari bu model uchun mustahkam asos yaratadi. Finlandiyadan ishonch tamoyilini, Yaponiyadan jamoaviy mas'uliyat madaniyatini va Singapurdan tizimli davlat boshqaruvini o'rganib, O'zbekiston o'z an'analari bilan zamonaviy yondashuvlarni uyg'unlashtirgan noyob va samarali oila-maktab-jamoatchilik hamkorligi modelini shakllantirish imkoniyatiga ega.

Kelajakda ushbu tadqiqotni davom ettirish maqsadida quyidagi yo'nalishlar istiqbolli hisoblanadi: O'zbekiston sharoitiga moslashtirilgan milliy hamkorlik modelini ishlab chiqish va uni tajriba-sinov orqali tekshirish; Janubiy Koreya, Estoniya va Kanada kabi boshqa muvaffaqiyatli ta'lim tizimlarining tajribasini ham qiyosiy o'rganish; hamda oila-maktab hamkorligining o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishi, emotsional salomatligi va kasbiy yo'naltirilishiga ta'sirini empirik tadqiq qilish.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Epstein, J. L. (2011). *School, Family, and Community Partnerships: Preparing Educators and Improving Schools* (2nd ed.). Westview Press.
2. Sahlberg, P. (2011). *Finnish Lessons: What Can the World Learn from Educational Change in Finland?* Teachers College Press.
3. Niemi, H., Toom, A., & Kallioniemi, A. (2012). *Miracle of Education: The Principles and Practices of Teaching and Learning in Finnish Schools*. Sense Publishers.
4. Tsuneyoshi, R. (2001). *The Japanese Model of Schooling: Comparisons with the United States*. RoutledgeFalmer.
5. Cave, P. (2007). *Primary School in Japan: Self, Individuality and Learning in Elementary Education*. Routledge.
6. Tan, C. (2012). *Learning from Shanghai: Lessons on Achieving Educational Success*.

Springer.

7. Gopinathan, S. (2015). Education and the Nation State: The Selected Works of S. Gopinathan. Routledge.
8. OECD (2012). Let's Read Them a Story! The Parent Factor in Education. OECD Publishing.
9. OECD (2023). PISA 2022 Results: What Students Know and Can Do. OECD Publishing.
10. Bronfenbrenner, U. (1979). The Ecology of Human Development. Harvard University Press.
11. Henderson, A. T., & Mapp, K. L. (2002). A New Wave of Evidence: The Impact of School, Family, and Community Connections on Student Achievement. SEDL